

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 821.161.2–1:342.5"18/19"

УКРАЇНЬСЬКА ПОЕТИЧНА КЛАСИКА ЯК ОФОРМЛЮВАЧ ГІДНОЇ НАЦІЇ

В. Ф. ПОГРЕБЕННИК, доктор філологічних наук, професор,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
E-mail: v_pohrebennyk@ukr.net

Анотація. Статтю присвячено різноаспектним зв'язкам української поезії середини ХІХ – початку ХХ століття з ідеєю національного індепендентизму й ідеалом відродження української незалежної держави. Дослідження полягає у виявленні ідейно-естетичних особливостей опрацювання письменниками різних періодистів і творчої манери мотивів і образів національно-патріотичного, зокрема державницького спрямування, донедавна ще заборонених радянським режимом. Розкрито літературні координати образів України, відновлено навесні 1917 року як держава, та України, збройно воюючої з численними ворогами за збереження державності; висвітлено специфіку класичного письменства як антитоту проти малоросійського комплексу та функціонування у літературі пасіонарної теми відродження та захисту української держави. Охарактеризовано внески класичних авторів давньої, нової та новітньої доби у розвиток української державницької нації, її свідомості й національно гідності. Безперечними художніми внесками у кристалізацію свідомості нації визнано кращі поезії національно-патріотичного і державницького спрямування Т.Шевченка, П.Куліша, І.Франка, Лесі Українки, О.Маковея, Є.Маланюка, Б.Лепкого, Ю.Липи, І.Багряного, В.Стуса й інших авторів, що становлять собою потужну духовну зброю у час війни на Сході України.

Ключові слова: поезія, національно-патріотичний, пафос, держава

Актуальність. Означена проблема пов'язана з розвитком етноментальності українства, державницьким і соборницьким спрямуванням творчості геніїв нації Т.Шевченка, І.Франка, Лесі Українки, В.Стуса і ін. Значення їх уроків національної гідності й патріотизму годі переоцінити, вони й сьогодні становлять потужну зброю для відсічі ворогові, а тексти на кшталт „Великого льоху” чи „Великих роковин” відіграють роль ідейно-естетичних оформлювачів нації. На жаль, у радянський період патріотичні первні нашого письменства нещадно притлумлювалися й табувалися.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукове дослідження проблеми на материковій Україні відновилося лише від початку 1990-х рр. із нагромадженням значного фактичного матеріалу та першими спробами його науково-об'єктивного поцінування у книжках і статтях О.Гончара, І.Денисюка, М.Ільницького, Л.Куценка, Б.Пастуха, Ф. і В.Погребенників, Т.Салиги й ін. Ці вчені дослідили цілу низку гуртових (як поетів коша УСС) й індивідуальних (від М.Шашкевича і Т.Шевченка до Є.Маланюка й О.Ольжича) виявів справжнього літературного культу Української Соборної Держави, ідеалів волі й суверенності. Проте вітчизняній науці досі бракує спеціальних праць, які б на широкому й об'єктивно осмисленому матеріалі, у розмаїтих контекстах осмислили вагу громадянської творчості цього типу.

Мету статті становить: розкриття у діахронному аспекті особливих – національно-патріотичної й державницько-соборницької – функцій вітчизняної поезії; вивчення літературних координат образів України, відновленої як держава, та України, воюючої за збереження державності; специфіки класичного письменства як антидоту проти комплексу «мікромалоросійства» (Є.Маланюк) та функціонування у літературі пасіонарної теми «весни 1917 року» тощо.

Результати. Осмислення історичних долей України, національно-патріотична, соборницька ідеї й ідеал суверенної держави – справжній підмет української нашої літератури, найскладніша й найвідповідальніша тема. Плеканий тривалий час у бездержавних умовах насильного роз'єднання рідної землі, заборонений цензурами російською царською, польською пілсудчиків, потім радянською, мотив державної гідної України як феномену Духа залишався константою вітчизняного й екзильного мистецтва. Спадщина письменників-класиків, світочів рідного народу і людства, є одним із потужних духовних генераторів пам'яті нації. Створена ними література, присвячена історичній долі Батьківщини, була всім – історіографією, філософією, трибуною нації, святою скрижаллю свободи. Оскільки ж навіть принагідні згадки про українську державність і національну окремішність українців, самотність їх культури нещадно переслідувались і карались чужими владами, слід позбутися мороку незнання, вивести під світло істини заборонену тоталітарними режимами безцінну частину класичної спадщини, присвячену гідній українській Вітчизні. Науковці мають для цього дієву методологію – літературну імагологію, різновид компаративістики.

Вже давнє письменство XI–XII ст. перейняте ствердженням державної і династичної єдності княжої Русі-України та надією на її збереження. Так, національний епос “Слово про Ігорів похід” обстоює єднання русичів, “соборницьки” мислить Київ центром країни, підносить почуття до роду “старого Володимира”. Перейнята рішучістю відсічі ворогам, поема золотим словом Святослава апелює до патріотизму князів і народу, “почуття моральної єдності” (М.Грушевський) Русі. Згодом образ славної й могутньої Русі плекали творці українського латиномовного письменства Іван Домбровський („Дніпрові камени”), Себастьян Кленович („Роксоланія”). Апологія козацької честі і козацької шаблі, що тільки й здатна захистити й відродити “всім нам Україну матір”, пронизує й твір „Дума” Йосифа Шумлянського. Цей єпископ, котрий на чолі корогви панцирної кінноти бився з османами під Віднем 1683 р., закликав до єдності перед загрозами сходу: „*Всі візьмімося за руки, / Щоб зуміти вийти з муки*”. Український патріотизм та державна ідея визначили барокову пісню “Всі покою щиро прагнуть” його сучасника І. Мазепи, де імперативно звучить заклик до синів оборонити “Матку” і її вольність, батьком котрої Григорій Сковорода в оді «De Libertate» назвав «героя Богдана».

Після втрати Україною автономії література Наддніпрянщини стала оберегом справжньої України, плекаючи ідеї її окремішності. Так, у поемі “Енеїда” І.Котляревського втривалено пам'ять про козацьку державу, переможні полки Гетьманщини, відбито автономістичні уявлення автора. Сподіваннями на відродження гідної Вітчизни наснажено Анхізів заповіт Енеєві “*розплодити великий і завзятий рід*”, по-господарськи “*жити та поживати*” у новій Трої. Краще майбутнє, згідно поеми, тоді, коли троянці не цілуватимуть “*ноги чиеїсь постола*” (царської). Заслугою великого полтавця є те, що він усупереч “єдинонеділимському” офіціозові, у добу, коли доля України хиталася на важких терезах, підніс почуття національної гідності, вплинув на відродження державницького духу.

Пророк, якнайтісніше пов'язаний із історією рідної землі й нації, геніальний Тарас Шевченко став духовним батьком відроджуваного українства. Прийшовши в світ на прастарій княжій Звенигородщині, він „соборницьки” успадкував козацько-гайдамацьку кров по батькові та західноукраїнську опришківську по матері. Як поет Шевченко поєднав ідеал вільної України як „великої сім'ї” із культом козацького героїзму і християнською свідомістю. Першим із письменників нової літератури Кобзар не назвав себе *“сыном отчизны общей”*, а доленосно ствердив: *“на москалів не зважайте”*, бо й українці мають *“народ і слово”*. Шевченкова поезія стала відображенням гинучої, але незнищенної України в нерозривному зв'язку часів. Опанованою як колонія, вона постала з його творів обідраною й заплаканою Ненькою над Дніпром, із кружляючим над козацькою волею орлом-мутантом. Оскільки у рідному краї втрачено долю-волю, бунчуки й гетьманів, а *“над дітьми козацькими / Поганці панують”*, Т.Шевченко наснажує козацьку пісню *„У туркені, по тім боці...”* з „Гамалії” вірою у те, що й Україна, подібно до Порти, розбудує високу державну *„хату на помості”*, не розікрадену казну, повну *„талярів”*, і потужні збройні сили на чолі з досвідченими *„башами”*.

Мислитель гостро скритикував гетьманів неукраїнських орієнтацій – ясновельможних *„рабів, підніжків, грязі Москви, / Варшавського сміття”*, всіх мертвих для України, хоча фізично ще існуючих її синів-ренегатів. А зболений аналіз причин поділу українства на недружні табори вилився у благання здолати прірву, інакше не *„оживе добра слава, / Слава України...”*. Це „батько Тарас” упроваджував у національну свідомість ту самостійницьку тезу, яку згодом Леся Українка листовно висловила так: Україні не варто чужому *„нікому царю а прихилитись”*. Уроки минулого, за Шевченком, просто волають про те, щоби не хизуватися значенням ролі козацької держави в долі Європи. Історія вчить не забувати про здобуття Синопу і Трапезунду, але й пам'ятати: бувало, батьки лили кров *„за Москву і Варшаву”*, і це призвело до втрати козацької республіки та неволі її синів. Шевченко акцентував довгочасність страждань українства під чужим ярмом та висловив надію на їх дочасність.

Розмірковуючи над причинами трагедій у вірші „Холодний Яр”, поет підкреслив небезпеку зневажання історичної правди про Україну. Він урочо заперечив дух руїни образом гайдамацьких душ, які виглядають нового Ґонту, та вагомо провістив: із Холодного Яру *„повіє новий вогонь нової України”*. Історіософ саркастично відкинув замір московських *„нових Батиїв”* перетворити батьківщину в дике поле, що його Московщина здаватиме у винайм кому забажає (*„Кажуть, бачиш, що все то те / Таки й було наше, / Що вони тільки наймали / Татарам на пашу”*). Цим він сміливо протиставився фальшивій тезі Поґодіна про княжу Україну як начебто споконвічну власність московитів. *„Правда, воля”* України, як і її сила, згідно Шевченкового афоризму, – тільки у державній *„своїй хаті”*.

Українську *„взброєну хату”* у візії ґенія найбільше поруйнувало взаємне поборювання гетьманів різних орієнтацій, внутрішні *„войни й військовії свари”*. Від моторошного віщування (*„Україну злії люде Присплять, лукаві, і в огні / Її, окрадену, збудять...”*) і до твердої певності, Україна *„розтрончить трон, порве порфиру”* *„лукавої споруди”* Росії, – такий вражаючий діапазон мислі митця. Тож Т.Шевченко полум'яною поезією зорієнтував українців до важкого змагання за самовизначення України, за народовладну рідну державу, життєвим і творчим подвигом поза межі можливого зрушив краян до вищого існування, став духовим месією українства. Подвиг Шевченка з часом увів Україну в європейський концерт самостійних націй, довів світові дієвість державо- і націотворчої науки „Кобзаря”, де Батьківщину потлумачено широко – як сукупність людей і вартостей,

сформованих упродовж тисячоліть на українській історичній території між Попрадом і Кубанню. Тож „Кобзар” належать всій Україні і „буде говорити за Україну вічно” (П.Куліш) світові, протиставляючи високі соборні ідеали „загумінковості недоукраїнства” та синдрому малоросійства.

Ці традиції Кобзаря продовжила поезія С.Руданського, А.Свидницького, М.Старицького й Олени Пчілки, «тарасівця» І.Липи, „буковинського Кобзаря” Ю.Федьковича, П.Чубинського, П. Грабовського, П.Куліша і багатьох інших. У часи песимізму вони, зосібна Куліш, надихали громаду емфазою “*Ще не вмерла наша Мати*”, візією воскресіння України з домовини та процвітання її державою від Дунаю до Кубані. А критика міжусобиць, української “*неситої жадоби старшинування*”, міжконфесійного ворогування і ренегатства у його поезії посприяла формуванню української національної свідомості.

Духовна доня Т.Шевченка і П.Куліша, Леся Українка забороненим в СРСР віршем “І ти колись боролась, мов Ізраїль...” сягнула причин деградації рідного краю: Бог оточив Україну “*народами, що, мов леви в пустелі, рикали*”, прагнучи її крові; за нашої “*пільми*” “*брати братів не пізнавали рідних*”. Хоча правиця гетьмана Богдана розсіяла ворогів і поєднала братів, на “*землі обітованій*” після Андрусівського перемир'я настали “*Знову тьма, і жах, і розбрат*”. Епоха Руїни в історичному моделюванні поетки вподібнена новому “*єгипетському полону*”, та не в “*чужій землі, а в нашій власній*”. Мукою патріотки пройнято рядки про століття полону в “*ненависній чужині*”, мандри безпричальної “*отари і пастухів*”. Вони зумовили експресивне прохання “від супротивного” розсіяти бездержавну масу світами, щоби хоч ностальгія навчила вкраїнців шукати батьківщини, цінувати державу. Фінал твору онадієно вірою: Вкраїна не загине в “*вигнанні Чужою-чужиницею в неслав’ї*”. Авторка повязала кращу її долю із загибеллю “нового Вавилону” та героїзмом “*сили молодой*”, зі звільненням із темниці волі-бранки (“Казка про Оха-чародія”) та захистом волі під “*давніми бунчуками*” (“Пісні про волю”).

У західноукраїнській поезії першим із незауваженої державної перспективи України творив Іван Франко. Недарма його цикл “Україна” четвертувала радянська цензура. Бо ж гімн “Не пора!...” ствердив нездоланність національної ідеї, необхідність служіння не “москалеві й ляхові”, а Матері Вкраїні. Поет закликав її вірних синів до патріотичного єдиномислія, єднання під прапорами барв ланів і неба, виборення суверенності. Гімн став символом піднесення України, виконувався публічно побіч національного гімну. А вірш “Розвивайся ти, високий дубе...” пророкував наближення пори, коли “*Встане славна мати Україна, / Щаслива і вільна, / Бід Кубані аж до Сяну-річки / Одна нероздільна*”. Наука Матері полягає в осуді пролиття братової крові, піднесенні чесної служби для власної хати. Воскресіння ж України, єднання й братання неодмінно, за Франком, приведе до того, що вона “*газдю, не слугою*” перед світом стане.

На початку ХХ ст. ідеал повного, нічим не зв’язаного і не обмеженого життя і розвою нації почало втілювати січове стрілецтво. У похідній пісні “Гей, Січ іде!” Франко привітав “усусусів” як патріотичну силу, проголосив: “*В нашій хаті наша воля, / А всім зайдам зась!*”. Пісня, з якою зростав січовий рух, у збірці “Вірші на громадські теми” Франка стала символом державного відродження України. Маловідомий твір “Замість прологу. Святвечірня казка” засобами умовності (політ на крилах херувима над Україною) відтворив бажане: зріст сил народу, завзяття українського духовенства. Просторий рідний край, “державна” міст і сіл, згідно натхненних слів Матері, – це “*Мої терпіння всі, моя будучність, слава: / Дністер, Дніпро. і Дон, Бескиди і Кавказ, / Отсе, сини мої, мій чудний рай – для вас!*” [2, с.

25]. Пуантом „казки” є святий заповіт любити свій край, провіщення кінця чужої влади й наруги над українцями. Щоб Україна не опинилася в ролі ковадла для чужих молотків чи крілика для вівісекції, Каменярь поемою “На Святоюрській горі” здекларував принципи зовнішньої політики майбутньої держави. У пролозі ж до поеми “Мойсей” він урочо спророкував перспективу неминучого відродження України: вірую “*в силу духа і / В день воскресний твого повстання*”. В образному баченні Франка візія державної “*путі спасенної*” має пірвати українців до відвоювання Батьківщини, здобуття гідного місця в “*народів вольних колі*” – “*хазяїном домовитим*” удома та на власнім полі від Бескиду до Кавказу. Сюжетна частина “Мойсея” наголошує: кожен народ, якщо не задрімає, зможе виконати цей Божий заповіт, стати “*сіллю землі*”. Тож ця натхненна поема-весільний дар українському народу – незвичайної глибини “*філософський твір про суть історії, національного і особистого життя*” (Ю.Шевельов), заповіт вірності Батьківщині.

Останніми своїми текстами Франко остеріг проти експансіонізму Кремля. В одному з них, “А ми з чим?” (1915), поет піднісся до ствердження необхідності українцям ставати за прикладом інших націй до “*високих брам державного життя*”. Дороговказом у цьому звучить фінал заборонених донедавна “Великих роковин”: “*Довго нас недоля жерла, / Досі нас наруга жре, / Та ми крикнім: “Ще не вмерла, / Ще не вмерла і не вмере!”*”. Хоча Франко, в слушній оцінці С.Петлюри “поет національної честі”, й не дочекався “*розвидняющогося дня*” України, однак його творча спадщина і сьогодні могутня духовна зброя, котрою треба гідно розпорядитися.

Збірка “Подорож до Київа” Осипа Маковея унікальна тим, що в казці “На Лисій Горі” герой іще 1898 р. біля Маріїнського палацу висловлює державницьке сподівання: “*нехай би тут лиш не чужинець сидів, / А наш президент України...*”. Кульмінація збірки, алегорія “Воскресення” змінила тужливу візію похорону України на радісну картину її воскресення завдяки самопожертві молодого покоління.

Безперечним внеском у кристалізацію свідомості нації є поезії М.Чернявського, В.Самійленка, С.Черкасенка, В.Пачовського, Б.Лепкого й ін. Відродження фенікса української державності з попелу небуття зродило й ціле гроно творів Олександра Олеся з нагоди «*Великодня Невольників*»; М.Вороного, котрий заповів збройно боротися «*За Україну, за її долю, / За честь і волю, / За народ!*»; П.Тичини, А.Кримського, Олекси Кобця (це той поет, який із тривогою писав „*У Києві забалакали балаканиною балакучі балакуни*”), Людмили Волошки й ін., котрі відтворили загальнонаціональне піднесення через крах російського самодержавства. Водночас цикл Олеся „*З щоденника. Р.1917*” прозірливо застерігав перед інвазією «*північного привида*» як смертельної загрози для УНР. Свято волі П.Тичина поставив у зв'язок із пролітою кров'ю („Скорбна мати”, „Одчиняйте двері...”, „Пам'яті тридцяти”), зокрема героїв Крут. А його велична ораторія „Золотий гомін” стала і відгуком на І Універсал, яким Центральна Рада проголосила „*Віднині будемо самі творити наше життя!*”, і виразом тривоги за долю держави й народу, zagrożеного новими Каїнами – північними „катами”.

Значення Юрія Липи-поета етнопедагога й націєтворця Н.Лівицька-Холодна добачила в тому, що він „*без зайвого гуку впливав на духовність великої частини української молоді ...його Україна була „найпрекрасніша з країн”, а одночасно – таємнича і грізна... В той час сам Євген Маланюк малював Україну як безсилу бранку, яку на кожному роздоріжжі гвалтував хижацький наїзник... Оптиміст Липа хотів збудити національну гордість*” [1, с. 78], опоетизовуючи „широку, промінну Україну” не як абстрактну величину. У циклі „Міста” символами державної

волі та козацької свободи України постали Одеса, Полтава, Кам'янець, Ялта. Речник не показного, дієвого патріотизму й „імперського маринізму”, Липа водночас обстоював закоріненість у рідну землю як запоруку тривання України і її титульної нації. Україна у нього – не зажурена Ненька чи заплакана сиротина, а „*козацька мати, що в серці має незмінне прагнення волі*” (О.Янчук), включає й неукраїнські держави на її території, як Боспорське царство Мітрідата IV Євпатора. Втрата держави, що була «як вогненна злива», вірив автор, – є лише „*миттю і пробою*”, виноградник (біблійний відповідник батьківщини) буде відновлено. І хоча її землю покрили „*червоні калюжі*”, вона неодмінно розцвіте, „*як день*”, вільною. Як мовив О.Ольжич, залізною й промінною Українською Державою від Карпат до Паміру.

Внеском Івана Багряного у літературну перцепцію Батьківщини, бачимо примноження іронічно-сатиричних конотацій. Так, автор винахідливо скомпрометував готовність будувати Україну ...в Уругваї („Від'їжджають мавпи на Одесу”), протиставив офіційному переінакшений „Гімн УРСР” „Гряде Україна – Велика Держава!”. Багрянний спародіював джерело, принципово стаючи на про з конформізмом („*Хоч й розп'ята Україна, / Сяє орденом Тичина. / І радіє Московщина – / „Україна – це Тичина*”).

Борець за Україну мечем і пером, Євген Маланюк вважав вічним її прокляттям незалежність якихось Пашківець (“Побачення”), дике гуляйпільство. Тому він підносив оборонців держави, уявляв полки нових Мазеп (“Зеніт”), міцнів певність: Україна не “*замре калюжею Росії*” (“Діва-Обида”), відроджену державну батьківщину “*новий узріє чоловік*” (“Друге посланіє”). За ідейною послідовністю й художньою силою культивування теми поезія Маланюка стоїть поза конкуренцією у ХХ ст.

У повоєнний час апостольську місію творчої інтелігенції щодо творення духовності нації продовжили „шістдесятники”. Концепт і філософема своєї-чужої України, її народу – “*гайдамацького роду*”, який “*ріжуть лінвами на обіддя / Кілька сот божевільних літ*”, безперечно, центральний у поезії Василя Стуса. Основний пафос віршів героя і мученика – “*найчистіший горній біль*” його душі. Лінію його рефлексії “Україна в антоновім огні” започаткував вірш “За літописом Самовидця”, що є пересторогою проти божевілля “*скажених синів України*”: “*той з ордами ходить, а той накликає Москву*”, так що “*з руїн / Вже мати не встане – розкинула руки в розу*”. Передоручивши виражальну функцію їй самій, поет затаврував їх як катів, лютіших од ляхів і бусурменів-бузувірів.

Україна за Руїни асоціюється в Стуса зі спорохнявим предковичним дубом, стає “*все далі*”. Далекосяглі результати ворогування братів – утрата державності (медитація “Сто років як сконала Січ”). Вкраїна ХІХ ст. у баченні автора – “пекельний край” глибокої ночі, де німує те, що не мучиться в соловецьких келіях. Але сто років мучених надій і “*крові синів, що за любов тавровані*” Росією, зродили з рабів вірних синів “*України-матері*”. Тому вона, рабована віками, у візії мовця не згине. – Навпаки, крута і непокірна, вона росте гнівом і випростовується для змагання за волю, доки не впадуть “тюремні двері” (цикл “Костомаров у Саратові”, VI). “Страсті по Вітчизні” (М. Коцюбинська) Стуса-нонконформіста ввібрали й художні позви з компрометацією й деформацією радянським тоталітаризмом ідеї України, свободи нації й людини. Із такою виразністю і болем, у стилі сюрреалізму про СРСР-івський “*веселий цвинтар*” у літературі ще не говорилося: “*протух український материк*”, бо й немовля вже рветься в манкурти рубати віковий поріг і дідівський патріотизм, – і тому, “*Господом забути, / Вітчизни просимо, як подання*” (“Порідшала земна тужава твердь...”); благодійник “*із кокардою на кашкеті*” вчить покірний загал жити у соціалістичному раю (“Ось вам сонце...”); у “*білій стужі*”

батьківщини, де не знайдеш і "червоної тіні калини", тільки орденоносні пси (четвероногі) демонструють "державну гордовитість і незламність" ("Вдасться чи ні...").

У вивіреному колимською долиною баченні й експресивному відтворенні наратором рідна чужина є нестерпною. Це "погар раю, храм, зазналий скверни", якому "за трумно пільма кам'яна", "царство німоти", "демократія покори і свобода німувань". Ізнайдемо в Стуса й моторошні візії, споріднені з Маланюковими, пресвятої зигзиці-матері: "сміється божевільна Україна / У смертнім леті на чужім крилі". Ошукана кремлівськими можновладцями, "оспала, навісна", Україна собором дзвінком "написалась на мурах тюрми" ("На колимським морозі калина..."). Стусові болі за Україну влада розцінила як спробу звести наклеп на радянський лад, а його любов до рідного народу й культури розглядалися як злочин, що виявляє тоталітарну "закритість системи", котра планово нищила батьківщину поета. Все ж утрачена земля мислилася Стусом як Богом дане "на всевіки і віки" й тому зникне, але не зникне; серцям патріотів, їх "дум смолоскипам, / Розмаяним між чужинецьких вогнів", під силу змінити упослідженість України. Велич поета саме й полягає в тому, що він не лише прочув це, а й віддав життя за горді майбутні шлях і лик України, став їх живим утіленням. Як історіософськи мовив Стус-оптиміст про громадян прийдешньої держави, „Дарує вам безсмертя щедрий вечір / в новій Вітчизні – по громадді спроб”.

Проте саме постання з руїн соборного Дому після воєн і революцій ще не означає завершення страждань народу, як показав Франко у поемі "Мойсей": цей етап може стати початком інакших проблем, інших страждань. Однак альтернативного шляху немає, у чому й переконує натхненне Батьківщиною державницьке слово українських корифеїв і їх класичні тексти – оформлювачі гідної свідомості вільної, нескореної нації, України *militans*.

Подальші перспективи дослідження проблеми пов'язуємо з монографічним і комплексним вивченням індивідуальних внесків письменників-класиків в олітературнення ідеалу Самостійної і Соборної української Держави, демократичної і правової; естетичної рецепції цього ідеалу у різні епохи, у розмаїтих жанрах і стилях епіки, лірики, драми й мішаних видів, а також у синтетичних студіях літературних філософії, ейдології і художнього праксису поезії як виховника поколінь. Успішне розв'язання комплексної проблеми можливе при консолідації зусиль теоретиків та істориків літератури, текстологів і джерелознавців та має вестися на комплексному матеріалі з залученням мемуаристики, епістолярію.

Список використаних джерел

1. Ливицька-Холодна Н. Юрій Липа, якого я знала [Текст] / Н. Ливицька-Холодна // Апостол новітнього українства. – Нью-Йорк, 1959. - 351 с.
2. Франко І. Встане славна мати Україна [Текст] / Упор., вст. ст. Ф.П.Погребенника. – К., 1996. – 49 с.

References

1. Liviyska-Kholodna N. (1959) Yurii Lypa, yakoho ya znala. [Yurii Lypa, whom I knew] Apostol novitnoho ukrainstva. New York, 351.
2. Franko, I. Vstane slavna maty Ukraina (1996) / Upor., vst. st. F.P.Pohrebennyka. Kyiv, 49 s.

УКРАИНСКАЯ ПОЭТИЧЕСКАЯ КЛАССИКА КАК ОФОРМИТЕЛЬ ДОСТОЙНОЙ НАЦИИ

В. Ф. Погребенник

Аннотация. Статья посвящена изучению разноаспектных связей украинской поэзии середины XIX – начала XX века с идеей индипендентизма и идеалом возрождения украинского независимого государства. Исследование состоит в выявлении идейно-эстетических особенностей разработки писателями новой и новейшей литературы Украины мотивов, образов и символов национально-патриотической, государственнической направленности. Охарактеризованы индивидуальные вклады классических авторов в развитие украинской государственнической нации.

Ключевые слова: поэзия, национально-патриотический пафос, государство

UKRAINIAN POETIC CLASSICS AS A DESIGNER OF WORTHY NATION

V. F. Pogrebennyk

Abstract. The article is dedicated to study combined the variety of connections between Ukrainian Poetry and the independentist idea, the ideal of Ukrainian independent State's rebird, to clarification of the patriotic pathos as a modeling factor of national Poetry's aesthetic system. Described is national literature's contribution to the development of the Ukrainian political ideas and people's dignity. The study is to identify the ideas and aesthetic features of the writer's Ukrainian new and modern Literature processing of motives, images, symbols, etc. national-patriotic, specifically pro-State character as a spiritual dimension epoch of the war struggle for Freedom and Independance. The article discovers tendencies and patterns of development of scientific thought which changed from discussion around the issue of belonging to certain the Ukrainian pro-State literature of such nation writers, as T.Shevchenko, P.Kulish, P.Tychyna and some other national poets of nineteenth – twentieth centuries.

Provided are the results of analysis of the specific realization of the great idea of free Ukrainian democratic Homeland in the national poetry heritage from J.Shumlyaskyy, H.Scovoroda and I.Kotlyarevskyy and to lyrics of the Ukrainian prominent writer and dissident V.Stus. In the research the system of poetic significances of the Ukrainian literature's two ages, which are revealed at the explicite and implicate levels of realization, is classified. In the article constants of genesis-typological structure of Ukrainian poetic text's reality are revealed and considered: literary, philosophical, political, historical sources, legendary components. Contemporary literary studies' instruments are applied and the modifications of the national-patriotic ideas pro own State character in Ukrainian poetic Classics from West and East parts of the country. As a result of the research, the study highlights the role which different techniques (lyrics, epics, ironical, satirical and others) play in the dialogue of the poets with his Motherhood and its people about Ukrainian historical life and contemporary reality. The significance of the classical author's contribution to the development of Ukrainian pro-State nation is also characterized there.

Keywords: Poetry, national-patriotic pathos, state